

Titulació	Típus	Curs
2504012 Estudis d'Espanyol i Xinès: Llengua, Literatura i Cultura	OB	2
2504211 Llengua i Literatura Espanyoles	OB	3
2504386 Estudis d'Anglès i Espanyol	OT	3
2504386 Estudis d'Anglès i Espanyol	OT	4
2504388 Estudis de Català i Espanyol	OT	3
2504388 Estudis de Català i Espanyol	OT	4

Professor/a de contacte

Nom: Alba Saura Clares

Correu electrònic: alba.saura@uab.cat

Equip docent

Alba Saura Clares

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Ja que l'alumnat ha demostrat haver adquirit les competències bàsiques, mitjançant l'obtenció dels crèdits corresponents a les assignatures de formació bàsica i les obligatòries, ha de ser capaç d'expressar-se amb correcció oralment i per escrit. Per aquesta raó, els eventuais errors ortogràfics i d'expressió que pogués cometre comportaran un descens de la puntuació en la qualificació final.

Les activitats, pràctiques i treballs presentats en l'assignatura hauran de ser originals i no s'admetrà, sota cap circumstància, el plagi total o parcial de materials aliens publicats en qualsevol suport. L'eventual presentació de material no original sense indicar adequadament el seu origen comportarà, automàticament, la qualificació de suspens (0).

Així mateix es considera que l'estudiant coneix les normes generals de presentació d'un treball acadèmic. No obstant, podrà aplicar les normes específiques que pugui indicar-li el professor de l'assignatura, si així ho creu necessari.

Objectius

"Literatura Hispanoamericana del segle XX" s'integra en el conjunt de la matèria Literatura hispanoamericana, que forma per part dels crèdits de formació obligatòria del Grau de Llengua i Literatura espanyoles, i que l'estudiant cursa juntament amb altres assignatures de llengua i literatura espanyoles.

Aquesta assignatura continua la matèria de Literatura Hispanoamericana en el Grau de Llengua i Literatura Espanyoles, que s'inaugura en els cursos anteriors amb "Introducció a la Literatura hispanoamericana i Literatura hispanoamericana: de les cròniques d'Indies al modernisme", i suposa la seva continuïtat cronològica. Com aquesta assignatura continua aspectes ja introduïts al primer curs, tracta de aprofundir en la realitat crítica de la literatura a Hispanoamèrica d'aquest període, on és molt important ensenyar a pensar sobre les diferències i similituds que hi ha entre l'objecte "literatura hispanoamericana" i l'objecte "literatura espanyola" per a aquesta etapa. Així com endinsar-en les problemàtiques específiques del camp crític llatinoamericà. Per tant, història de la literatura, historiografia i crítica aniran de la mà en aquesta matèria. Els objectius fonamentals de l'assignatura són, per tant, donar a conèixer l'especificitat d'aquest objecte d'estudi, alhora que s'ensenyar a analitzar dit objecte des de les eines pròpies del camp.

Competències

Estudis d'Espanyol i Xinès: Llengua, Literatura i Cultura

- Aplicar els coneixements sobre literatura espanyola i hispanoamericana a la identificació dels gèneres, moviments, corrents, tendències i estils.
- Comentar textos literaris en espanyol i en xinès, situar-los en el seu moment històric i relacionar-los amb el corrent literari al qual pertanyen.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.

Llengua i Literatura Espanyoles

- Actuar amb responsabilitat ètica i amb respecte pels drets i deures fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Fer servir la metodologia i els conceptes de l'anàlisi literària tenint en compte fonts i contextos.
- Fer treballs escrits o presentacions orals efectius i adaptats al registre adequat en diferents llengües.
- Identificar els períodes, tradicions, tendències, autors i obres més significatives de la literatura en llengua espanyola en el seu context historicosocial.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat les habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Reconèixer les principals teories, temes i gèneres de la literatura en els diferents països de parla hispànica.
- Utilitzar les eines digitals i les fonts documentals específiques per a la captació i l'organització d'informació.

Estudis d'Anglès i Espanyol

- Fer treballs escrits o presentacions orals efectius i adaptats al registre adequat en diferents llengües.

- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat les habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Utilitzar les eines digitals i les fonts documentals específiques per a la captació i l'organització d'informació.

Estudis de Català i Espanyol

- Actuar amb responsabilitat ètica i amb respecte pels drets i deures fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Emprar la metodologia i els conceptes de l'anàlisi literària tenint en compte les fonts i el context històric i social.
- Fer treballs escrits o presentacions orals efectius i adaptats al registre adequat en diferents llengües.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Reconèixer els períodes, tradicions, tendències, autors i obres més significatius de la literatura en llengua catalana i espanyola en el seu context historicosocial.
- Utilitzar les eines digitals i les fonts documentals específiques per a la captació i l'organització d'informació.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar les desigualtats degudes al sexe o al gènere i els biaixos de gènere en l'àmbit de coneixement historicosocial.
2. Analitzar obres completes de la producció literària colonial i hispanoamericana, des del Modernisme a l'època contemporània.
3. Analitzar textos literaris a partir de les claus pròpies del gènere al qual pertanyen.
4. Aplicar els principis bàsics d'anàlisi del text literari.
5. Assenyalar similituds i diferències entre textos a partir de conceptes teòrics pertinents.
6. Comentar els textos de la literatura hispanoamericana des del Modernisme a l'època contemporània des de la perspectiva de la retòrica.
7. Comentar textos literaris des de metodologies específiques.
8. Contextualitzar socialment i ideològicament la producció literària hispanoamericana des del Modernisme fins a l'època contemporània.
9. Discriminar i analitzar les principals característiques dels gèneres de la literatura hispanoamericana des del Modernisme fins a l'actualitat.
10. Fer recerques bibliogràfiques bàsiques.
11. Fer servir els recursos i la metodologia apropiats per a un treball acadèmic.
12. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
13. Fer servir les eines digitals per a l'obtenció, classificació, interpretació i anàlisi de dades rellevants relacionades amb l'estudi de la llengua i de la literatura espanyoles.
14. Fer servir les fonts tradicionals per a l'obtenció, classificació, interpretació i anàlisi de dades rellevants relacionades amb estudi de la llengua i de la literatura espanyoles.
15. Identificar fonts primàries i secundàries.
16. Identificar les fonts principals d'un text literari.
17. Identificar les principals desigualtats de gènere presents en la societat a través de la seva representació en textos literaris.
18. Interpretar críticament obres literàries tenint en compte les relacions entre els diferents àmbits de la literatura i la seva relació amb les àrees humanes, artístiques i socials.
19. Organitzar continguts de manera clara i adequada per presentar-los oralment.

20. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
21. Reconèixer els principals períodes de la història literària occidental i els seus trets generals.
22. Relacionar aspectes literaris de diferents obres de la literatura hispanoamericana des del Modernisme fins a l'època contemporània.
23. Situar la producció d'un autor o autora en un període literari concret.
24. Valorar, a través de l'anàlisi de produccions literàries, els prejudicis i les discriminacions que poden incloure les accions o projectes, a curt o llarg termini, en relació amb determinades persones o col·lectius.
25. Vincular un text amb el seu context de producció literària.

Continguts

1.- El regionalisme davant la internacionalització literària

- 1.1 Tres novel·les exemplars: José Eustasio Rivera, Ricardo Güiraldes i Ròmul Gallegos.
- 1.2 La Revolució mexicana des de la novel·la. Marià Aixa i Nellie Campobello.
- 1.3 Gabriela Mistral: cruïlles poètiques.

2.- Innovació, avantguardes i els problemes de la societat

- 2.1 Vicente Huidobro, el viatge poètic en paracaigudes.
- 2.2 César Vallejo i Magda Portal. La poesia peruana, experimentació formal i compromís social.

3.- La construcció d'una escena nacional: Roberto Arlt, Rodolfo Usigli, Isidora Aguirre i Virgili Piñera.

4.- La poesia des del mig segle: Octavio Paz, Pablo Neruda i Nicanor Parra.

5.- La narrativa hispanoamericana dels anys trenta als cinquanta.

- 5.1 El "gir crític": Astúries, Carpentier, Arguedas i Castellanos.
- 5.2 Jorge Luis Borges, en el laberint de miralls literaris.
- 5.3 Parlant amb els morts: María Luisa Bombal i Juan Rulfo.

6.- El Boom: tendències estètiques i innovacions tècniques.

- 6.1 Cartografia de veus i obres del Boom: Carlos Fuentes, Vargas Llosa, Julio Cortázar, José Donoso, Idea Vilariño.
- 6.2 La novel·la total: *Cien años de soledad*, de Gabriel García Márquez.
- 6.3 Superar el macondismo i les veus del postboom.

7.- Literatura i violència en el Con Sud.

- 7.1 El teatre polític dels anys setanta i vuitanta: Xile, l'Uruguai, l'Argentina.
- 7.2 Escriure en dictadura: *La nona*, de Roberto Cossa, i *De a uno*, de Aída Bortnik.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Clases teòrico-pràcticas	50	2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 25
Elaboración de materiales, estudio personal, preparación	73	2,92	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25
Tutorías supervisadas	13	0,52	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25

L'aprenentatge d'aquesta assignatura per part de l'alumne es distribueix de la manera següent:

- Activitats dirigides. Aquestes activitats es divideixen en classes magistrals i en seminaris i pràctiques dirigits pel professor, en què es combinarà l'explicació teòrica amb la discussió dels textos.
- Activitats supervisades. Es tracta de tutories programades pel professor, dedicades a la correcció i comentari de problemes en els diferents nivells d'anàlisi literària.
- Activitats autònomes. Aquestes activitats inclouen tant el temps dedicat a l'estudi personal com a la realització de treballs i comentaris analítics, així com a la preparació de presentacions orals.
- Activitats d'avaluació. L'avaluació de l'assignatura es durà a terme mitjançant proves escrites.

Aquesta assignatura aplica la metodologia específica de la historiografia literària feminista i presta especial atenció a la perspectiva de gènere. Combina aspectes de la historiografia literària i la crítica cultural amb qüestions de estudis culturals i teoria poscolonial.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè l'alumnat ompli les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen 1	33%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 25
Examen 2	33%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 25
Treball	34%	10	0,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25

L'avaluació continua comprèn tres blocs a examinar:

Examen 1, a partir d'una pregunta l'alumnat haurà de redactar un balanç de l'assignatura. Es tindrà en compte la precisió de continguts, la manera en què s'exposen i elaboren, la justificació d'idees, la capacitat crítica;

però, sobretot, el domini de la metodologia de treball des de la qual s'ha presentat la matèria. S'examinaran els temes 1 i 2.

Treball: a partir d'un tema a pactar amb la professora, l'alumnat haurà de redactar un balanç de l'assignatura. Es tindrà en compte la precisió de continguts, la manera en què s'exposen i elaboren, la justificació d'idees, la capacitat crítica; però, sobretot, el domini de la metodologia de treball des de la qual s'ha presentat la matèria. S'examinaran els temes 3 i 4.

Examen 2, a partir d'una pregunta l'alumnat haurà de redactar un balanç de l'assignatura. Es tindrà en compte la precisió de continguts, la manera en què s'exposen i elaboren, la justificació d'idees, la capacitat crítica; però, sobretot, el domini de la metodologia de treball des de la qual s'ha presentat la matèria. S'examinaran els temes 5 a 7.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o professora informará l'alumnat (Moodle) del procediment i la data de revisió de les qualificacions.

Puntuació

- Examen 1: 3,3 punts: 33%
- Examen 2: 3,3 punts 33%
- Treball: 3,4 punts, 34%

Les dates de les proves es pactaran la primera setmana del curs.

L'avaluació única comprèn tres blocs a examinar:

Examen part 1, a partir d'una pregunta l'alumnat haurà de redactar un balanç de l'assignatura. Es tindrà en compte la precisió de continguts, la manera en què s'exposen i elaboren, la justificació d'idees, la capacitat crítica; però, sobretot, el domini de la metodologia de treball des de la qual s'ha presentat la matèria. S'examinaran els temes 1 i 2.

Treball: a partir d'un tema a pactar amb la professora, l'alumnat haurà de redactar un balanç de l'assignatura. Es tindrà en compte la precisió de continguts, la manera en què s'exposen i elaboren, la justificació d'idees, la capacitat crítica; però, sobretot, el domini de la metodologia de treball des de la qual s'ha presentat la matèria. S'examinaran els temes 3 i 4.

Examen part 2, a partir d'una pregunta l'alumnat haurà de redactar un balanç de l'assignatura. Es tindrà en compte la precisió de continguts, la manera en què s'exposen i elaboren, la justificació d'idees, la capacitat crítica; però, sobretot, el domini de la metodologia de treball des de la qual s'ha presentat la matèria. S'examinaran els temes 5 a 7.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o professora informará l'alumnat (Moodle) del procediment i la data de revisió de les qualificacions.

Puntuació

- Examen 1; 3,3 punts: 33%
- Examen 2: 3,3 punts 33%
- Treball: 3,3 punts, 34%

La data d'avaluació es pactarà durant la primera setmana del curs.

Per a aprovar l'assignatura, en ambdós casos, és necessari haver-se presentat als dos exàmens i haver entregat el treball. S'ha d'obtenir entre totes les activitats una mitjana de 5 per aprovar. Si no és així, es tindrà l'oportunitat de fer la prova de reevaluació sempre que s'hagi obtingut una qualificació mitjana final de 3,5. Es considerarà "No avaluable" aquell estudiant que no s'hagi presentat a una de les tres proves. El plagi total o parcial suposarà el suspens total del l'assignatura. Les faltes d'ortografia descomptaran 0,25 cadascuna. Una prova amb més de 10 faltes estarà suspesa.

S'aplicarà el mateix sistema de recuperació que per l'avaluació continuada i l'avaluació única.

Les activitats presentades en l'assignatura hauran de ser originals i no s'admetrà, sota cap circumstància, el plagi total o parcial de materials aliens publicats en qualsevol suport. L'eventual presentació de material no original sense indicar adequadament el seu origen comportarà, automàticament, la qualificació de suspens (0). En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Bibliografia

Bibliografía general (Se entregará en clase una bibliografía específica de cada tema). AINSA, Fernando, *Identidad cultural de Iberoamérica en su narrativa*, Madrid, Gredos, 1986.

ALEGRÍA, Fernando, *Breve historia de la novela hispanoamericana*, México, de Andrea, 1965; nueva versión, Nueva historia de la novela hispanoamericana, Hanover, Ediciones del Norte, 1986.

BELLINI, Giuseppe, *Historia de la literatura hispanoamericana*, Madrid, Castalia, 1985. FERNÁNDEZ, Teodosio, *La poesía hispanoamericana en el siglo XX*, Madrid, Taurus, 1987.

FERNÁNDEZ, Teodosio, Selena Millares y Eduardo Becerra, *Historia de la literatura hispanoamericana*, Madrid, Universitas S. A., 1995.

FERRARI, Américo, *El bosque y sus caminos. Estudios sobre poesía y poética hispanoamericanas*, Valencia, Pre-Textos, 1993.

FRANCO, Jean, *Historia de la literatura hispanoamericana a partir de la Independencia*, Barcelona, Ariel, 1980.

GÁLVEZ, Marina, *La novela hispanoamericana contemporánea*, Madrid, Taurus, 1987.

GOIC, Cedomil, ed., *Historia y crítica de la literatura hispanoamericana, vol. II, Del romanticismo al modernismo; vol. III, Epoca contemporánea*, Barcelona, Crítica, 1988.

GONZÁLEZ ECHEVARRÍA, Roberto y Enrique Pupo-Walker, eds., *The Cambridge History of Latin American Literature*, Cambridge, Cambridge University Press, 1995.

GULLÓN, Ricardo, dir., *Diccionario de literatura española e hispanoamericana*, 2 vols., Madrid, Alianza, 1993. IÑIGO MADRIGAL, Luis (coord.), *Historia de la literatura hispanoamericana*, 2 vols, Madrid, Cátedra, 1982-1987 (I, Época colonial; II, Del neoclasicismo al modernismo).

LE CORRE, Hervé, *Poesía hispanoamericana posmodernista. Historia, teoría, prácticas*, Madrid, Gredos, 2001.

LOVELUCK, Juan, ed., *Novelistas hispanoamericanos de hoy*, Madrid, Taurus, 1976.

MÜLLER-BERGH, Klaus & MENDONÇA TELES, Gilberto. *Vanguardia latinoamericana. Historia, crítica y documentos* (Vol. I, II, III, IV, V, VI). Madrid, Iberoamericana, 2004/2007.

ORTEGA, Julio, *Figuración de la persona*, Barcelona, Edhasa, 1971.

, *La contemplación y la fiesta. Notas sobre la novela latinoamericana actual*, Caracas, Monte Ávila, 1979.

OVIDO, José Miguel, *Historia de la literatura hispanoamericana*. 1. De los orígenes a la Emancipación, Madrid, Alianza Universidad, 1995; 2. Del Romanticismo al Modernismo, Madrid, Alianza Universidad, 1997; 3: Postmodernismo, Vanguardia, Regionalismo, 2001; 4. De Borges al presente, 2001.

RAMA, Ángel, *Transculturan narrativa en América Latina*, México, Siglo XXI, 1982.

SÁINZ DE MEDRANO, Luis, *Historia de la literatura hispanoamericana (Desde el Modernismo)*, Madrid, Taurus, 1992.

SAURA-CLARES, Alba. *El movimiento argentino Teatro Abierto (1981-1985) a la luz de sus poéticas dramáticas. De la tradición a la contemporaneidad escénicas*, Murcia, Editum, 2022.

SAURA-CLARES, Alba. *Teatro Abierto (1981-1985). Resiliencia y utopía de un movimiento escénico*. Madrid, Ediciones Complutense, 2023.

SCHWARTZ, Jorge. *Las vanguardias latinoamericanas. Textos programáticos y críticos*, Madrid, Cátedra, 1991.

SHAW, Donald L., *Nueva narrativa hispanoamericana*, Madrid, Cátedra, 1981; sexta edición ampliada, 1999.

SHIMOSE, Pedro, *Historia de la literatura latinoamericana*, Madrid, Playor, 1987.

YURKIEVICH, Saúl. *A través de la trama. Sobre vanguardias literarias y otras concomitancias*, Madrid, Iberoamericana, 2007.

SUCRE, Guillermo, *La máscara, la transparencia*, Caracas, Monte Ávila, 1975.

Lectures

Mariano Azuela, *Los de abajo*, ed. de Marta Portal, Madrid, Cátedra, 1980.

Nellie Campobello, *Relats* (selecció).

César Vallejo i Magda Portal. *Selecció poemes*.

María Luisa Bombal, *La última niebla/La amortajada*, Barcelona, Seix Barral, 2001.

Juan Rulfo, *Pedro Páramo*, ed. de José Carlos González Boixo, Madrid, Cátedra, 1988.

Gabriel García Márquez, *Cien años de soledad*, ed. de Jacques Joset, Madrid, Cátedra, 1991.

Roberto Cossa, *La nona*, Universidad Autónoma de Madrid, 2016.

Aída Bortnik, *De a uno*, Argentores, 20216.

Durant les sessions, també es llegiran seleccions de poemes, contes i altres fragments relatius a cada tema

Programari

p

Llista d'idiomes

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt